

NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT

GRAAD 12

SEPTEMBER 2023

GESKIEDENIS V1

PUNTE: 150

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 9 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit AFDELING A en AFDELING B gebaseer op die voorgeskrewe inhoudsraamwerk in die KABV-dokument.

ARTIKEL A: BRONGEBASEERDE VRAE

VRAAG 1: DIE KOUE OORLOG: DIE OORSPRONG VAN DIE KOUE OORLOG

VRAAG 2: ONAFHANKLIKE AFRIKA: GEVALLESTUDIE – ANGOLA

VRAAG 3: PROTESOPTOGTE IN DIE BURGERLIKE SAMELEWING VAN DIE 1950's TOT DIE 1970's: DIE BURGERREGTEBEWEGING

ARTIKEL B: OPSTEL VRAE

VRAAG 4: UITBREIDING VAN DIE KOUE OORLOG: GEVALLESTUDIE - VIËTNAM

VRAAG 5: ONAFHANKLIKE AFRIKA: UITDAGINGS WAT KONGO NA ONAFHANKLIKHEID IN DIE GESIG STAAR

VRAAG 6: PROTESOPTOGTE IN DIE BURGERLIKE SAMELEWING VANAF DIE 1950'S TOT DIE 1970's: DIE SWARTMAGBEWEGING

2. AFDELING A bestaan uit DRIE brongebaseerde vrae. Bronmateriaal wat benodig word om hierdie vrae te beantwoord, kan gevind word in die ADDENDUM.
3. AFDELING B bestaan uit DRIE opstelvrae.
4. Beantwoord DRIE vrae soos volg:
 - 4.1 Ten minste EEN moet 'n brongebaseerde vraag wees en ten minste EEN moet 'n opstelvraag wees.
 - 4.2 Die DERDE vraag kan óf 'n brongebaseerde vraag óf 'n opstelvraag wees.
5. Jy word aangeraai om ten minste EEN uur per vraag te spandeer.
6. Wanneer jy die vrae beantwoord, moet jy jou kennis, vaardighede en insig toepas.
7. Jy sal benadeel word deur bloot die bronne as antwoorde te herskryf.
8. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE

Beantwoord ten minste EEN vraag, maar nie meer as TWEE vrae nie, in hierdie afdeling. Bronmateriaal wat benodig word om hierdie vrae te beantwoord, is in die ADDENDUM vervat.

VRAAG 1: HOE HET DIE BERLYNSE MUUR BYGEDRA TOT KOUE OORLOG-SPANNING TUSSEN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA (VSA) EN DIE SOWJETUNIE (USSR)?

Bestudeer Bron 1A, 1B, 1C en 1D en beantwoord die vrae wat volg.

1.1 Verwys na Bron 1A.

- 1.1.1 Waarom, volgens die bron, het mense die Duitse Demokratiese Republiek verlaat? (2 x 1) (2)
- 1.1.2 Noem die DRIE lande uit die bron wat die westelike sektor van Berlyn beheer het. (3 x 1) (3)
- 1.1.3 Definieer die konsep *kommuniste* in jou eie woorde. (1 x 2) (2)
- 1.1.4 Verduidelik wat geïmpliseer word deur die woorde: “Die DDR het dus teen 1961 nie meer ‘territoriale’ opsies gehad om die breindrein te stop nie’, in die konteks van die Berlynse krisis. (2 x 2) (4)

1.2 Lees Bron 1B.

- 1.2.1 Haal DRIE bewysstukke uit die bron aan wat daarop dui dat President Kennedy bereid was om die Berlynse Muur krisis met geweld teen te staan. (3 x 1) (3)
- 1.2.2 Waarom dink jy was die VSA nie bereid was om Wes-Berlyn te verlaat nie? (2 x 2) (4)
- 1.2.3 Lewer kommentaar op die stelling: ‘Clay se teenwoordigheid het gehelp om die moraal te herstel en Wes-Berlynse gerus te stel dat hulle nie oorgegee (verlate) is nie. (1 x 2) (2)
- 1.2.4 Verduidelik die konsep *blokkade in die* konteks van Koue Oorlog spanning tussen die VSA en die USSR. (1 x 2) (2)

1.3 Bestudeer Bron 1C.

- 1.3.1 Noem TWEE gevolge wat die bou van die Berlynse Muur in Berlyn veroorsaak het, soos in die bron genoem. (2 x 1) (2)
- 1.3.2 Waarom, volgens die bron, het die Sowjetunie en die Amerikaanse tenks mekaar by die grens-oorgang van Friedrichstrasse gekonfronteer? (1 x 2) (2)
- 1.3.3 Watter gevolgtrekking kan gemaak word uit die stelling: “Vir sestien uur het die twee kern moondhede mekaar op ’n afstand van net ’n paar meter gekonfronteer”? (1 x 2) (2)
- 1.3.4 Verduidelik wat geïmpliseer word met die stelling: “Khrushev het die vier-mag status van die hele Berlyn bevestig, ten minste vir nou”? (1 x 2) (2)

1.4 Raadpleeg Bron 1D.

- 1.4.1 Waarom dink jy was hierdie foto gepubliseer? (2 x 2) (4)
- 1.4.2 Verduidelik die betroubaarheid van hierdie bron vir geskiedkundiges wat die gevolge van die bou van die Berlynse Muur navors. (2 x 2) (4)

1.5 Verduidelik hoe die inligting in Bron 1C die bewyse in Bron 1D ondersteun met betrekking tot die gevolge van die bou van die Berlynse Muur. (2 x 2) (4)

1.6 Gebruik die inligting in die relevante bronne en jou eie kennis en skryf ’n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) waarin jy verduidelik hoe die Berlynse Muur bygedra het tot Koue Oorlog spanning tussen die Verenigde State van Amerika en die Sowjetunie. (8)

[50]

VRAAG 2: WAT WAS DIE REDES VIR SUID-AFRIKA SE BETROKKENHEID IN DIE ANGOLESE BURGEROORLOG VAN 1975?**2.1 Verwys na Bron 2A.**

- 2.1.1 Definieer die konsep *burgeroorlog* in jou eie woorde. (1 x 2) (2)
- 2.1.2 Wat, volgens die bron, was die doelwitte van die Suid-Afrikaanse militêre invalle in Angolese gebied? (2 x 1) (2)
- 2.1.3 Noem die TWEE lande uit die bron wat UNITA in 'n sterk mag omskep het wat die MPLA-regering kon omverwerp. (2 x 1) (2)
- 2.1.4 Lys die TWEE lande volgens die bron wat die MPLA in staat gestel het om Angola te regeer. (2 x 1) (2)
- 2.1.5 Waarom dink jy was die Suid-Afrikaanse regering daarteen gekant dat die MPLA Angola regeer? (2 x 2) (4)

2.2 Lees Bron 2B.

- 2.2.1 Gee TWEE redes uit die bron waarom Kubaanse troepe na Angola gekom het. (2 x 1) (2)
- 2.2.2 Watter gevolgtrekking kan gemaak word uit die stelling: 'Die Kubane was die welpies van die luiperd', in die konteks van buitelandse betrokkenheid by die Angolese Burgeroorlog van 1975? (1 x 2) (2)
- 2.2.3 Lewer kommentaar op die redes waarom die VSA Suid-Afrika se ingryping in Angola ondersteun het. (1 x 2) (2)

2.3 Bestudeer Bron 2C.

- 2.3.1 Definieer die konsep *onafhanklikheid* in die konteks van die bevrydingstryd van Angola. (1 x 2) (2)
- 2.3.2 Noem die TWEE doelwitte van die Suid-Afrikaanse Weermag se operasies in Angola. (2 x 1) (2)
- 2.3.3 Wat, volgens die bron, was Suid-Afrika se doelwitte nadat hulle misluk het om te verhoed dat die MPLA in Angola aan bewind kom? (1 x 2) (2)
- 2.3.4 Lewer kommentaar op die stelling: "Die Suid-Afrikaanse regering was vasbeslote om SWAPO se militêre kapasiteit te verswak of lam te lê ter voorbereiding vir die tyd wanneer SWAPO die verkiesingsbelange in Suidwes-Afrika sou betree." (1 x 2) (2)
- 2.3.5 Deur gebruik te maak van die inligting in die bron en jou eie kennis, verduidelik waarom die Suid Afrikaanse kabinet nie Operasie Savannah in 1975 goedgekeur het nie. (2 x 2) (4)

2.4 Raadpleeg Bron 2D.

2.4.1 Watter boodskap dra die bron oor met betrekking tot die verhouding tussen die SADF en UNITA tydens die Angolese burgeroorlog? (1 x 2) (2)

2.4.2 Waarom dink jy het die Suid Afrikaanse troepe militêre opleiding, advies en logistieke bystand aan UNITA gegee? (1 x 2) (2)

2.4.3 Verduidelik die beperkinge van hierdie bron vir geskiedkundiges wat die redes vir Suid Afrika se betrokkenheid by die Angolese Burgeroorlog van 1975 navors. (2 x 2) (4)

2.5 Verduidelik hoe die bewyse in Bron 2D die inligting in Bron 2A ondersteun met betrekking tot die betrokkenheid van Suid-Afrika by die Angolese Burgeroorlog van 1975. (2 x 2) (4)

2.6 Gebruik die inligting uit die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) waarin jy die redes vir Suid-Afrika se betrokkenheid by die Angolese Burgeroorlog van 1975 verduidelik. (8)
[50]

VRAAG 3: HOE HET DIE OPTOG NA WASHINGTON OP 28 AUGUSTUS 1963 TOT DIE BEËINDIGING VAN DISKRIMINASIE EN SEGREGASIE TEEN SWART AMERIKANERS IN DIE VSA IN DIE 1960's BYGEDRA?

Bestudeer Bron 3A, 3B, 3C en 3D en beantwoord die volgende vrae.

3.1 Verwys na Bron 3A.

- 3.1.1 Definieer die konsep *burgerregte* in jou eie woorde. (1 x 2) (2)
- 3.1.2 Watter DRIE gebeurtenisse het, volgens die bron, die weg gebaan vir die grootste burgerregte optog van alle tye? (3 x 1) (3)
- 3.1.3 Lys enige TWEE name van die Groot Ses burgerregte-organisasies wat die optog na Washington beplan het. (2 x 1) (2)
- 3.1.4 Wat stel Kennedy voor oor die houding van sommige senatore wat die optog na Washington as 'n moontlike verskoning kon gebruik het om teen die konsep Burgerregte Wet van 1963 te stem? (1 x 2) (2)

3.2 Lees Bron 3B.

- 3.2.1 Hoeveel mense het die optog na Washington op 28 Augustus 1963 bygewoon? (1 x 1) (1)
- 3.2.2 Noem VIER areas uit die bron wat die Kennedy-administrasie op gefokus het om deur die kongres deur te voer. (4 x 1) (4)
- 3.2.3 Lewer kommentaar tot watter mate Philip Randolph se idee oor grootskaalse optogte om segregasie en diskriminasie in die VSA teen te staan, suksesvol was. (1 x 2) (2)
- 3.2.4 Verduidelik die konsep *segregasie* in die konteks van die Burgerregtebeweging. (1 x 2) (2)

3.3 Raadpleeg Bron 3C.

- 3.3.1 Verduidelik die boodskappe wat die fotograaf oor die optog na Washington op 28 Augustus 1963 wil oordra. (2 x 2) (4)
- 3.3.2 Lewer kommentaar op die bruikbaarheid van hierdie bron vir geskiedkundiges wat die Optog na Washington op 28 Augustus 1963 navors. (2 x 2) (4)

3.4 Bestudeer Bron 3D.

3.4.1 Waarom, volgens die bron, was die Neger, na 100 jaar, steeds nie vry nie? (2 x 1) (2)

3.4.2 Verduidelik wat Martin Luther King Jnr. bedoel het toe hy verklaar het dat 'Amerika die Neger volk 'n slegte tjek gegee het, 'n tjek wat teruggekom het as onvoldoende fondse' binne die konteks van die Burgerregtebeweging. (2 x 2) (4)

3.4.3 Lewer kommentaar op Martin Luther King se verklaring: 'Daar sal geen rus of vrede in Amerika wees indien die Neger nie sy burgerregte verkry nie.' (1 x 2) (2)

3.4.4 Waarom dink jy word Martin Luther King se, 'Ek het 'n droom toespraak' as ikonies beskou. (2 x 2) (4)

3.5 Vergelyk Bron 3C en Bron 3D. Verduidelik hoe die bewyse in Bron 3D die inligting in Bron 3C met betrekking tot die Optog na Washington in 1963 ondersteun. (2 x 2) (4)

3.6 Gebruik die inligting uit die relevante bronne en jou eie kennis en skryf 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls (ongeveer 80 woorde) waarin jy verduidelik hoe die optog na Washington op 28 Augustus 1963 tot die beëindiging van diskriminasie en segregasie teen swart Amerikaners in die VSA in die 1960's bygedra het. (8)

[50]

AFDELING B: OPSTELVRAE

Beantwoord ten minste EEN vraag, maar nie meer as TWEE vrae uit hierdie afdeling.

Jou opstel behoort ongeveer DRIE bladsye lank te wees.

VRAAG 4: UITBREIDING VAN DIE KOUE OORLOG: GEVALLESTUDIE – VIËTNAM

Verduidelik tot watter mate die Verenigde State van Amerika suksesvol was om die verspreiding van kommunisme in te perk (verhoed) in die Viëtnam -oorlog van 1955–1975.

Gebruik relevante historiese bewyse om jou argument te ondersteun. [50]

VRAAG 5: ONAFHANKLIKE AFRIKA: GEVALLESTUDIE – DIE KONGO

Bespreek krities hoe die Kongo hul politieke en ekonomiese uitdagings aangespreek het na die verkryging van onafhanklikheid vanaf België in die 1960s.

Gebruik relevante historiese bewyse om jou argument te ondersteun. [50]

VRAAG 6: PROTESOPTOGTE IN DIE BURGERLIKE SAMELEWING VANAF DIE 1950's TOT DIE 1970's: DIE SWARTMAGBEWEGING

Die militante en konfronterende benadering van die Swartmagbeweging was effektief om diskriminasie teen Swart Amerikaners in die 1960's te beëindig.

Stem jy saam met die stelling? Ondersteun jou argument met relevante historiese bewyse. [50]

TOTAAL: 150

NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT

GRAAD 12

SEPTEMBER 2023

**GESKIEDENIS V1
ADDENDUM**

Hierdie addendum bestaan uit 14 bladsye.

VRAAG 1: HOE HET DIE BERLYNSE MUUR TOT KOUE OORLOG-SPANNING TUSSEN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA (VSA) EN DIE SOWJETUNIE (USSR) BYGEDRA?

BRON 1A

Die bron hieronder fokus op die redes waarom die Berlynse Muur is in Augustus 1961 gebou.

In die 1950's het die Duitse Demokratiese Republiek (DDR) – daardie deel van Duitsland wat die Sowjet-besettingsone in die na-Tweede Wêreld oorlogse verdeling van Duitsland was, gedreig om droog te bloei, namate een uit elke ses mense gevlug het, gewoonlik op soek na werk onder die 'ekonomiese wonderwerk' van Wes-Duitsland, maar in sommige gevalle het hulle gevlug oor politieke of godsdienstige vervolging (marteling).

In 1952 het Oos-Duitsland sy vastelandgrens aan Wes-Duitsland, langs die Elbe-rivier en in die berge van die Harz, verseël met doringdraad en vuursones, waar alle plantegroei binne 100 m van die grens afgesny is om wagte 'n onbesnede (onbelemmerde) vuurveld te gee. Maar daar was 'n lekkasie in die middel van die DDR, in die vier-mag stad van Berlyn, wie se drie westelike sektore steeds deur die VSA, Brittanje en Frankryk beskerm was ingevolge naoorlogse ooreenkomste wat Moskou nie wou verontagsaam nie.

Die Russe het alreeds probeer om die Westerse moondhede tydens die blokkade van 1948–49 uit te dwing, maar is deur die beroemde Anglo-Amerikaanse lugbrug verrydel (gestop). Die kommuniste het die sektorgrens tydelik gesluit na die mislukte opstand in Oos-Duitsland in Junie 1953, maar binne enkele weke was dit weer oop.

So gedurende die 1950's kon Oos-Duitsers dus eenvoudig van Oos- na Wes-Berlyn loop. Ondergrondse treine het nog steeds gery. Indien hulle die grens eers oorgesteek het, kon Oos-Duitsers wat andersins gevrees het dat hulle by die grens gestop kon word, oor dit vlieg vanaf Tempelhof in die Amerikaanse sektor na die Federale Republiek.

Die DDR het dus teen 1961 nie meer 'territoriale' opsies gehad om die breindrein te stop nie. Om die uittoeg (vertrek) wat die westelike transito-kampe tot kapasiteit gevul het, te stop, was die Oos-Duitse kommuniste uiteindelik deur Moskou toegelaat om die grens in Augustus 1961 te sluit en 'n fisiese versperring te bou.

Die Berlynse Muur het die gewone funksie van mure – om mense uit te hou – op sy kop gedraai; hierdie muur was uitsluitlik om sy burgers *in* te hou.

[Uit <https://www.historyextra.com/period/20th-century/berlin-wall-history-facts/> Toegang op 05 Januarie 2023 verkry.]

BRON 1B

Die volgende bron fokus op die reaksie van die Verenigde State van Amerika (VSA) op die bou van die Berlynse Muur op 13 Augustus 1961.

Alhoewel die Verenigde State onmiddellik 'n protes by die Russe ingedien het, was die aanvanklike reaksie op die bou van die muur verbasend laaghartig (gering). Die president se spesiale assistent vir nasionale veiligheidsake, McGeorge Bundy, het die konsensus (ooreenkoms) onder baie in die president se kabinet opgesom dat die aksie iets was wat die Oos-Duitsers vroeër of later sou doen. Dit was net so goed dat dit vroeg gebeur het, het hy gesê, en dat dit so duidelik 'n eensydige aksie van hul kant was.

Na 'n paar dae van hoë vlak konsultasie en openbare veroordeling van die muur, het President Kennedy verkies om voort te gaan met die militêre opbou wat hy begin het na sy ontmoeting met Khrushchev in Wene. Op 17 Augustus het die sekretaris van die weermag, Elvis J. Stahr Jr., 'n opskorting van diensplig aangekondig vir meer as vier-en-tagtig duisend aangewese mans wie se diens tyd tussen 1 Oktober 1961 en 30 Junie 1962 sou eindig. Hy het ook die toere van weermagpersoneel in Duitsland en Japan met ses maande verleng en die aktivering van 113 reserwe-eenhede bevestig, 'n stap wat meer as 23 000 soldate vir diensplig opgeroep het.

Stahr het uiteindelik aangedui dat hy nog 3 000 troepe na Europa sou stuur, wat die Sewende Leër en ander Amerikaanse eenhede wat aan NAVO verbind was, op volle sterkte sou bring. 'n Dag later het die Withuis aangekondig dat Vise-President Lyndon B. Johnson onmiddellik na Europa sou vlieg om met die Wes-Duitse Kanselier Konrad Adenauer en burgemeester Willy Brandt te vergader. Afgetrede generaal Lucius D. Clay sou die visie-president vergesel. Aangesien Clay die Geallieerde bevelvoerder in Berlyn was tydens die blokkade van 1948–1949, het sy teenwoordigheid, veel meer as Johnson s'n, gehelp om die moraal te herstel en Wes-Berlyners gerus te stel dat hulle nie oorgegee (verlate) is nie.

[Uit <https://www.archives.gov/files/research/foreign-policy/cold-war/1961-berlin-crisis/overview/us-military-response>. Toegang op 26 February 2023 verkry.]

BRON 1C

Die onderstaande bron fokus op die konfrontasie tussen die VSA en die Sowjetunie oor die bou van die Berlynse Muur op 25 Oktober 1961.

Van die een dag na die volgende het die muur strate, pleine en woonbuurte van mekaar geskei en openbare vervoerverbindings verbreek. Op die aand van 13 Augustus het Willy Brandt, besturende burgemeester, in 'n toespraak aan die Huis van Verteenwoordigers gesê: "Die Berlynse senaat veroordeel in die openbaar die onwettige en onmenslike maatreëls wat getref word deur diegene wat Duitsland verdeel, Oos-Berlyn onderdruk en Wes-Berlyn bedreig ..."

Op 25 Oktober 1961 het Amerikaanse en Sowjet-tenks mekaar gekonfronteer, by die Friedrichstrasse-grensoorgang wat deur buitelandse burgers (Checkpoint Charlie) gebruik is, omdat DDR-grenswagte probeer het om die identifikasie van verteenwoordigers van die Westerse Geallieerdes na te gaan toe hulle die Sowjet-sektor binnegekom het. Volgens die Amerikaanse siening is die Geallieerdes se reg om vrylik deur die hele Berlyn te beweeg, geskend. Sestien uur lank het die twee kernmoondhede mekaar op 'n afstand van slegs 'n paar meter gekonfronteer, en die mense van daardie era het die dreigende bedreiging van oorlog gevoel. Die volgende dag het albei kante onttrek. Danksy 'n diplomatieke inisiatief deur Amerika se president Kennedy, het die hoof van die Sowjet-regering en kommunistiese party, Nikita Khrushchev, die vier-mag status van die hele Berlyn bevestig, ten minste vir nou.

In die komende jare is die grense aangepas, versterk en verder uitgebrei, en die stelsel van kontroles aan die grens is vervolmaak. Meer as 100 000 burgers van die DDR het tussen 1961 en 1988 oor die binne-Duitse grens of die Berlynse Muur probeer ontsnap. Meer as 600 van hulle is deur DDR-grenswagte doodgeskiet of het op ander maniere tydens hul ontsnappingspogings gesterf. Minstens 140 mense het tussen 1961 en 1989 alleen by die Berlynse Muur gesterf.

[Uit <https://www.berlin.de/mauer/en/history/construction-of-the-berlin-wall/>. Toegang op 03 Januarie 2023 verkry.]

BRON 1D

Die onderstaande foto beeld die liggaam uit van die 18-jarige messelaar Peter Fechter, wat deur 'n Oos-Duitse grenswag gedra is nadat hy in Augustus 1962 die Berlynse Muur na Wes-Berlyn probeer oorsteek het.

[Uit <https://www.gettyimages.com/photos/peterfechter/>. Toegang op 26 Februarie 2023 verkry.]

VRAAG 2: WAT WAS DIE REDES VIR SUID-AFRIKA SE BETROKKENHEID IN DIE ANGOLESE BURGEROORLOG VAN 1975?**BRON 2A**

Hierdie bron fokus op hoe buitelandse moondhede by Angola betrokke geraak het.

Sedert die onafhanklikheidswording vanaf Portugal in 1975, het Angola ernstige plaaslike, streeks- en internasionale uitdagings in die gesig gestaar. Angola se dominante binnelandse werklikheid vir die eerste 27 jaar was burgeroorlog.

Gedurende die kritieke jare na onafhanklikheid en vir 'n groot deel van die 1980's het Angola geweldig op die USSR en Kuba staatgemaak. Hulle hulp was van kritieke belang om die MPLA in staat te stel om gereelde Suid-Afrikaanse militêre invalle in Angolese gebied te oorleef, wat die dubbele doel gehad het om SWAPO (South West Africa People's Organisation) se operasies in Namibië te ontwrig en hulp aan UNITA te verleen. Gekombineer met Amerikaanse steun, het Suid-Afrikaanse hulp, veral in opleiding en logistiek, 'n kritieke rol gespeel in die transformasie van UNITA in 'n kragtige semi-konvensionele mag wat teen die laat 1980's 'n ernstige bedreiging ingehou het vir die omverwerping van die MPLA regering.

... Sowjet-bystand was op twee kritieke tydstippe noodsaaklik vir die MPLA. In 1975 het Sowjet -steun die MPLA in staat gestel om 'n nederlaag deur interne mededingers die FNLA en UNITA, af te weer (vermy), wat met die hulp van Suid-Afrika en Zaïre gereed was om die hoofstad Luanda oor te neem voor onafhanklikheid. Toe, in 1987, het Sowjet-steun die MPLA en Kubaanse magte in staat gestel om Suid-Afrika in die Slag van Cuito Cuanavale te verslaan. Laasgenoemde het die weg gebaan vir vrede in Suider-Afrika en sodoende dus die voortbestaan van die MPLA regime te verseker.

Die VSA het die pragmatiese (praktiese), maar uiteindelik teenstrydige benadering gevolg om Portugal te ondersteun terwyl hulle bande met die Westerse-gesinde FNLA gesmeë het. Binne die Koue Oorlog konteks was daar geen realistiese alternatief vir die VSA beskikbaar nie. Dit was omdat Portugal 'n bondgenoot van die Noord-Atlantiese Verdragsorganisasie was en die kommunistiese geaardheid van die MPLA.

[Uit <https://saiia.org.za/wp-content/uploads/2011/06/Occasional-Paper-84.pdf>. Toegang op 05 Januarie 2023 verkry.]

BRON 2B

Hierdie bron is 'n uittreksel uit 'n toespraak van mnr. Pik Botha, Suid-Afrika se voormalige Minister van Buitelandse Sake tydens die Kritiese Mondeling Geskiedenis-konferensie in Januarie 2013.

Ek was op daardie stadium die Suid-Afrikaanse ambassadeur by die Verenigde Nasies en in die Verenigde State, en my indruk was, en is steeds, dat Kubaanse troepe na Angola gekom het, en 'n suidwaartse opmars na die Namibiese grens beplan en ons het werklik geglo dat die Sowjetunie hoofsaaklik hieragter gesit het, en geen ander persoon as dr. Kaunda het na die Kubane as die 'welpies van die luiperd' verwys. Daar was ander Afrika-leiers, Mobutu, Arap Moi, die regering van Botswana – wat ook hierdie siening gedeel het; dit was weer op daardie tyd beskou as 'n Sowjet-indringing soos hulle in Afghanistan en in ander dele van die wêreld gedoen het.

Ek was persoonlik baie bekommerd oor Angola, onse ingaan na Angola. Ek het die destydse Sekretaris van Buitelandse Sake, dr. Brand Fourie, gebel – hy het my gevra om die Minister van Buitelandse sake, dr. Hilgard Muller, te bel. Dr. Muller het my gevra om eerste minister Vorster te bel. Die eerste minister het vir my gesê: 'Ek dink u moet huiswerk op Capitol Hill gaan doen, want ek is op die hoogste vlak aan die Amerikaanse kant verseker dat hulle ons sal ondersteun en dat hulle wil hê dat ons dit moet doen.'

Die Amerikaners het almal vir my gesê: "Kyk, ons sal nie stem teen hierdie voorstel om alle fondse, Amerikaanse fondse aan die nie-kommunistiese partye in Angola te besnoei nie. Ek was uiters bekommerd dat die Amerikaners ons in die steek sou laat en dat ons troepe gevang en in gevangenis geneem kon word. Die Amerikaanse regering het my regering gevra om nie terug te trek nie, maar om ten minste aan te hou tot die Addis Ababa-konferensie van die Organisasie vir Afrika-eenheid (OAE)."

[Uit <https://www.wilsoncenter.org/publication/southern-a...> Toegang op die 25 Januarie 2023 verkry.]

BRON 2C

Die onderstaande bron fokus op redes waarom die Suid-Afrikaanse Weermag (SAW) menseregteskendings tydens die Angolese Burgeroorlog van 1975 gepleeg het. Dit is geneem uit die finale WVK-verslag wat op 29 Oktober 1998 aan president Nelson Mandela voorgelê is.

Die teikens en doelwitte van die verskillende veiligheidsoperasies wat in Angola deur die veiligheidsmagte van die voormalige Suid-Afrikaanse staat uitgevoer is, was tweeledig.

Eerstens, was die moontlikheid dat die Popular Movement for the Liberation of Angola (MPLA) die mag in Angola kon oorneem, deur die voormalige regering as 'n bedreiging vir Suid-Afrika se veiligheid beskou, aangesien die MPLA as 'n Sowjet-surrogaat beskou is. Die bekendstelling van Kubaanse magte in Angola ter ondersteuning van die MPLA het hierdie siening eenvoudig bevestig. Die Suid-Afrikaanse regering se aanvanklike doelwit was dus om te verhoed dat die MPLA tydens onafhanklikheid mag oorneem. Toe dit misluk, het sy doel die omverwerping en vervanging daarvan geword deur 'n 'vriendelike' anti-kommunistiese regering onder leiding van die National Union for the Total Independence of Angola (UNITA).

Tweedens was die beweging van die magte van die South West African People's Organisation (SWAPO) na basisse in Angola beskou as 'n eskalering van die bedreiging vir Suid-Afrika se posisie in Suidwes-Afrika. Bewus daarvan dat dit hulle uiteindelik VN-resolusie 435 sou moes implementeer, was die Suid-Afrikaanse regering vasbeslote om SWAPO se militêre vermoë te verswak of lam te lê ter voorbereiding vir die tyd wanneer SWAPO die verkiesingsbelange in Suidwes-Afrika sou betree.

Suid-Afrika se aktiewe betrokkenheid by die Angolese politiek ná die ineenstorting van die Portugese koloniale bewind, het toegeneem met die SAW se inval in Angola, deur Operasie Savannah, in die tweede helfte van 1975. Alhoewel die operasie met die geheime steun van die Amerikaanse staatsdepartement onderneem is, het hierdie onverklaarde oorlogsdaad nie die goedkeuring van die Suid-Afrikaanse kabinet ontvang nie. Die kwessie is inderdaad nie eers op kabinetsvlak geopper voordat die inval 'n paar maande oud en nie meer 'n geheim was nie.

[Uit <https://sabctrc.saha.org.za/reports/volume2/chapter2/subsection2.htm>. Toegang op 17 Januarie 2023 verkry.]

BRON 2D

Die foto hieronder beeld Suid-Afrikaanse troepe uit wat militêre opleiding, advies en logistieke hulp aan UNITA verskaf tydens die Angolese burgeroorlog. Die fotograaf is onbekend.

[Uit <https://samihistory.com/category/the-border-war-1966-to-1989/page/2/>. Toegang op die 28 Februarie 2023 verkry.]

VRAAG 3: HOE HET DIE OPTOG NA WASHINGTON OP 28 AUGUSTUS 1963 TOT DIE BEËINDIGING VAN DISKRIMINASIE EN SEGREGASIE TEEN SWART AMERIKANERS IN DIE VSA IN DIE 1960's BYGEDRA?**BRON 3A**

Die bron hieronder fokus op die gebeure wat tot die optog na Washington gelei het.

Nie-geweldadige direkte aksie was in die midde 1950's en vroeë 1960's een beduidende vorm van burgerregte-aktivisme. Die sit-staking beweging van 1960, die Vryheidsritte van 1961 en die Birmingham-veldtog van 1963 het almal die weg gebaan vir die grootste burgerregte-optog van sy tyd. Die beplanning vir die optog na Washington vir Werk en Vryheid het in die lente van 1963 begin met die betrokkenheid van 'die Groot Ses', prominente leiers van sommige van die belangrikste burgerregte-organisasies: Martin Luther King Jr. (Southern Christian Leadership Conference), James Farmer (Congress of Racial Equality), John Lewis (Student Non-violent Coordinating Committee), A. Philip Randolph (Brotherhood of Sleeping Car Porters), Roy Wilkins (National Association for the Advancement of Coloured People), en Whitney Young (National Urban League). Een van die hoofdoelwitte van die optog was die aanvaarding van omvattende burgerregte wetgewing.

Op 11 Junie 1963 het president Kennedy met die nasie oor burgerregte gepraat en die Burgerregte Wet van 1963 op 19 Junie 1963 aan die kongres voorgelê. Toe hy ingelig is oor die beplande optog in Washington, was hy aanvanklik bekommerd dat 'n groot betoging by die hoofstad sommige senatore kon intimideer wat dit as 'n verskoning sou gebruik om teen sy breë wetsontwerp te stem, wat voorsiening gemaak het vir die verkryging van gelyke toegang tot privaat besette ondernemings, soos teaters, restaurante en motelle; magtiging van die prokureur-generaal om skool desegregasie regsgedinge te inisieer wanneer dit versoek word deur mense wat nie regstappe kon inisieer of onderhou nie; en gelyke stemstandaarde.

[Uit <https://www.jfklibrary.org/learn/education/teachers/curricular-resources/marching-for-equal-rights-evaluating-the-success-of-the-1963-march-on-washington>. Toegang op 8 Februarie 2023 verkry.]

BRON 3B

Hierdie bron fokus op die redes vir die Optog na Washington op 28 Augustus 1963.

Dit was die grootste byeenkoms vir burgerregte van sy tyd. Na raming het 250 000 mense op 28 Augustus 1963 die optog in Washington vir Werk en Vryheid bygewoon en met vliegtuie, treine, motors en busse van regoor die land in Washington, DC aangekom.

Die geleentheid het gefokus op indienseeming diskriminasie, burgerregte skendings teen Afro-Amerikaners, Latino's en ander groepe wat van hul stemreg ontnem was, en steun vir die Burgerregte Wet wat die Kennedy-administrasie deur die kongres probeer deur voer het. Hierdie belangrike vertoning van burgerlike aktivisme het plaasgevind in die National Mall, "America's Front Yard" en was die hoogtepunt van 'n idee wat meer as 20 jaar tevore gebore is.

Terwyl die optog 'n gesamentlike poging was, wat geborg was deur leiers van verskillende studente-, burgerregte- en arbeidsorganisasies, het die oorspronklike idee vanaf Asa Philip Randolph, 'n arbeids organiseerder en stigter van die Brotherhood of Sleeping Car Porters en die Negro American Labour Council (NALC) gekom. Sy visie vir 'n optog na die hoofstad van die land dateer uit die 1940's toe hy twee keer grootskaalse optogte voorgestel het om teen segregasie en diskriminasie in die Amerikaanse weermag en die Amerikaanse verdedigingsbedryf te protesteer en om die Withuis onder druk te plaas om op te tree. Die druk het gewerk. President Roosevelt het die Uitvoerende Bevel 8802 (verbod op diskriminasie in die verdedigingsbedryf, 1941) onderteken en president Truman het Uitvoerende Bevel 9981 (desegregasie van die weermag, 1948) onderteken, en Randolph het die optogte gekanselleer.

[Uit <https://www.nps.gov/articles/march-on-washington.htm>. Toegang op 8 Februarie 2023 verkry.]

BRON 3C

Hierdie foto toon aktiviste wat op 28 Augustus 1963 vreedsaam langs Constitution Avenue in Washington protesteer.

Uit <https://www.npr.org/2010/01/18/122701268/i-have-a-dream-speech-in-its-entirety>. Toegang op 8 Februarie 2023 verkry.]

ONS EIS
GELYKE REGTE
NOU!

BURGERREGTE PLUS
VOLLE INDIENSNEMING
IS GELYK AAN VRYHEID

ONS MARSJEER
VIR EERSTELAS
BURGERSKAP NOU!

BRON 3D

Die onderstaande bron is 'n uittreksel uit Martin Luther King se, 'Ek het 'n droom toespraak' wat op 28 Augustus 1963 deur Martin Luther King jnr. in Washington gelewer was.

Maar 100 jaar later is die Neger steeds nie vry nie. Een honderd jaar later word die lewe van die Neger steeds ongelukkig lamgelê deur die boeie van segregasie en die kettings van diskriminasie. Een honderd jaar later woon die Neger op 'n eensaame eiland van armoede te midde van 'n groot oseaan van materiële welvaart ...

Toe die argitekte van ons republiek die wonderlike woorde van die Grondwet geskryf het ... 'n belofte dat alle mans – ja, swart mans sowel as wit mans – die onvervreembare regte van lewe, vryheid en die strewe na geluk gewaarborg sal word. In plaas daarvan om hierdie heilige verpligting na te kom, het Amerika die Negers 'n slegte tjek gegee, 'n tjek wat as onvoldoende fondse teruggekom. Maar ons weier om te glo dat die bank van geregtigheid bankrot is.

Daar sal geen rus of vrede in Amerika wees alvorens die Neger nie sy burgerregte kry nie.

Ek het 'n droom dat eendag, selfs die staat Mississippi, 'n staat wat skroei met die hitte van onreg, skroei met die hitte van onderdrukking, eendag in 'n oase van vryheid en geregtigheid omskep sal word. Ek het 'n droom dat my vier klein kinders eendag in 'n nasie sal woon waar hulle nie deur die kleur van hul vel beoordeel sal word nie, maar eerder deur die inhoud van hul karakter.

[Uit <https://www.npr.org/2010/01/18/122701268/i-have-a-dream-speech-in-its-entirety>. Toegang op 8 Februarie 2023 verkry.]

ERKENNINGS

Visuele bronne en ander historiese bewyse is geneem uit die volgende:

<https://www.historyextra.com/period/20th-century/berlin-wall-history-facts//>

<https://www.archives.gov/files/research/foreign-policy/cold-war/1961-berlin-crisis/overview/us-military-response>

<https://www.berlin.de/mauer/en/history/construction-of-the-berlin-wall/>

<https://www.gettyimages.com/photos/peterfechter/>

<https://saiia.org.za/wp-content/uploads/2011/06/Occasional-Paper-84.pdf>

<https://www.wilsoncenter.org/publication/southern-a..>

<https://www.npr.org/2010/01/18/122701268/i-have-a-dream-speech-in-its-entirety>

<https://www.sutori.com/story/march-on-washington-1963--tt5AYMDkDVteHFhtzxo6Sz1D>

**NASIONALE
SENIORSERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2023

**GESKIEDENIS P1
NASIENRIGLYN**

PUNTE: 150

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 24 bladsye.

1. BRONGEBASEERDE VRAE

1.1 Die volgende kognitiewe vlakke is gebruik om brongebaseerde vrae te ontwikkel:

KOGNITIEWE VLAKKE	HISTORIESE VAARDIGHEDE	GEWIGS-TOEKENNING VAN VRAE
VLAK 1	• Onttrek inligting uit bronne. • Selektoring en organisasie van relevante inligting uit bronne. • Definieer historiese begrippe/terme.	30% (15)
VLAK 2	• Interpretasie van bewyse uit bronne. • Verduidelik inligting verkry uit bronne. • Analiseer bewyse uit bronne.	40% (20)
VLAK 3	• Interpreteer en evalueer bewyse uit bronne. • Skakel met bronne om bruikbaarheid, betroubaarheid, eensydigheid en beperkings vas te stel. • Vergelyk en kontrasteer interpretasies en perspektiewe in die bronne en kom tot onafhanklike gevolgtrekkings.	30% (15)

1.2 Die inligting hieronder dui aan hoe brongebaseerde vrae geassesseer word:

- By die nasien van brongebaseerde vrae moet krediet gegee word vir enige ander geldige en toepaslike standpunte, argument, bewyse of voorbeelde.
- Met die toekenning van punte moet aandag gegee word aan hoe daar aan die vereistes van die vraag voldoen is.
- In die nasienriglyn word die vereistes van die vraag (vaardighede waaraan aandag gegee moet word) sowel as die vlak van die vraag in kursiefgedrukte skrif aangedui.
- By die assessering van die oop brongebaseerde vrae moet kandidate krediet kry vir enige relevante antwoord.
- Daar word van leerlinge verwag om 'n standpunt in te neem in die beantwoording van 'tot watter mate' vrae om enige punte te verdien.

1.3 **Assesseringsprosedures vir brongebaseerde vrae**

- Gebruik 'n regmerk (✓) vir elke korrekte antwoord
- Gee aandag aan die punttoekenning bv. (2 x 2) wat neerkom op twee redes en word twee punte elk toegeken (✓✓✓✓); (1 x 2) wat neerkom op een rede en twee punte toegeken word (✓✓)
- Indien 'n vraag 4 punte tel word 4 regmerke (✓✓✓✓) aangedui

Paragraafvraag

Paragrafe behoort globaal (holisties) geassesseer te word. Beide die inhoud en die struktuur van die paragraaf moet in berekening gebring word wanneer punte toegeken word. Die volgende stappe moet gebruik word wanneer 'n antwoord op 'n paragraafvraag geassesseer word:

- Lees die paragraaf en plaas 'n kolpunt (.) by elke punt binne-in die teks waar die kandidaat relevante bewyse gebruik het om die vraag te beantwoord.
- Lees die paragraaf weer om die mate te evalueer waarin die kandidaat in staat was om relevante bewyse te gebruik om die paragraaf te beantwoord.
- Maak regmerkies (✓) wat aan die kandidaat toegeken is vir die paragraaf aan die einde van die paragraaf; sowel as die vlak (1, 2 of 3) soos aangedui in die holistiese rubriek en gee 'n kort kommentaar bv.

_____ * _____ * _____
 _____ * _____ * _____ ✓✓✓✓ Vlak 2

Gebruik meestal relevante bewyse om die paragraaf te skryf

- Tel al die regmerke vir die brongebaseerde vrae op en skryf dan die punt aan die regterkantse onderste kantlyn, bv.

$\frac{32}{50}$

- Maak seker dat die totale punte akkuraat na die buiteblad van die antwoordeboek oorgedra word.

2. OPSTELVRAE**2.1 Die opstelvrae vereis dat kandidate:**

- In staat sal wees om hul argument op 'n logiese en samehangende wyse te stel. Hulle moet die relevante inligting kan selekteer, organiseer en bymekaarvoeg sodat dit vir hulle moontlik sal wees om 'n redelike reeks feite of 'n effektiewe argument te kan weergee om sodoende die gestelde vraag te beantwoord. Dit is noodsaaklik dat 'n opstel 'n inleiding, 'n samehangende en gebalanseerde liggaam van bewyse en 'n slot het.

2.2 Nasien van opstelvrae

- Nasieners moet daarop let dat die inhoud van die antwoord gelei sal word deur die handboeke wat by 'n spesifieke sentrum gebruik is.
- Kandidate mag enige ander toepaslike inleiding en/of samevatting hê as dit wat ingesluit is by 'n riglyn vir nasien van 'n spesifieke opstel.
- By die assessering van die oop brongebaseerde vrae moet kandidate krediet kry vir *enige ander relevante antwoord*.

2.3 Globale assessering van die opstel

Die opstel skryfwerk sal holisties (globaal) geassesseer word. Hierdie benadering vereis dat die onderwyser die totale produk as 'n geheel sal bepunt sonder om die samestellende dele individueel te bepunt. Hierdie benadering moedig die leerder aan om 'n individuele mening aan te bied deur gebruik te maak van geselekteerde feitelike bewyse om 'n argument te ondersteun. Daar sal nie van die leerder verwag word om slegs 'feite' neer te skryf om 'n beter punt te behaal nie. Hierdie benadering sal leerders ook ontmoedig om 'model-antwoorde' voor te berei en te reproduseer sonder om die spesifieke vereistes van die vraag in ag te neem. Holistiese nasien van opstelle gee krediet aan leerders se mening, ondersteun deur bewyse. Anders as by inhoudsgebaseerde nasien, word leerders met holistiese assessering nie vir ontoereikende taalgebruik gepenaliseer nie, aangesien die klem op die volgende val:

- Die konstruksie/daarstelling van 'n argument.
- Die toepaslike seleksie van feitelike bewyse om sodanige argument te ondersteun.
- Die leerder se interpretasie van die vraag.

2.4 Assesseringsprosedures vir die opstel

2.4.1 Hou die sinopsis in gedagte wanneer die skryfwerk nagesien word.

2.4.2 Tydens die deurlees van die skryfwerk moet regmerkies toegeken word vir 'n relevante inleiding (aangedui met 'n kolpunt ('bullet') in die nasienriglyn), vir elke hoofmoment/aspek wat volledig gekontekstualiseer is en 'n relevante slotopmerking (aangedui met 'n kolpunt in die nasienriglyn) bv. 'n antwoord waar daar 5 hoofpunte is, sal daar dus 7 regmerkies wees.

2.4.3 Hou die **PEEL-struktuur** in gedagte by die assessering van 'n opstel.

P	Punt: Die kandidaat lei die opstel in met 'n argument/n duidelike hoofpunt. Elke paragraaf moet 'n punt bevat wat die hoofpunt (argument) wat in die inleiding gemaak is, ondersteun.
E	Verduideliking: Die kandidaat moet in groter detail bespreek waarom die hoofpunt (argument) gaan en hoe dit verband hou met die vraag wat gevra is.
E	Voorbeeld: Die kandidate moet die vraag beantwoord deur inhoud te selekteer wat relevant is tot die argument. Relevant voorbeelde moet gegee word om die argument vol te hou.
L	Skakel: Kandidate moet seker maak dat die argument deurgaans in die opstel onderhou word en samehangend geskryf is.

2.4.4 Die volgende simbole **MOET** in die assessering van opstel gebruik word:

- Inleiding, hoofaspekte en slotopmerking nie behoorlik gekontekstualiseer nie ^
- Verkeerde stelling _____
- Irrelevante stelling |
|
|
- Herhaling R
- Analise A√
- Interpretasie I√
- Argument LOA↕

2.5 Die matriks

2.5.1 Gebruik van die matriks vir die assessering van opstelle.

By die nasien van opstelle, moet die kriteria gebruik word wat in die matriks voorsien word. Tydens die assessering van 'n opstel moet beide die inhoud en die aanbieding in ag geneem word. 'n Punt word toegeken by die snypunt van die inhoud en aanbieding, gebaseer op die sewe vaardigheidsvlakke.

- (a) Met die eerste deurlees van die opstel word daar bepaal tot watter mate die hoofmomente gedek is om en die **inhoudsvlak** (op die matriks) vas te stel.

I	VLAK 4	

- (b) Die tweede deurlees van die opstel sal die vlak (op die matriks) van die **aanbieding** bepaal.

I	VLAK 4	
A	VLAK 3	

- (c) Ken 'n algehele punt toe met behulp van die matriks.

I	VLAK 4	}26–27
A	VLAK 3	

KOMMENTAAR

Vraag herkenbaar in antwoord.

Toon soms bewys van 'n gestruktureerde en beplande argument.

NASIENMATRIKS VIR OPSTEL: TOTAAL: 50

	VLAKE 7	VLAKE 6	VLAKE 5	VLAKE 4	VLAKE 3	VLAKE 2	VLAKE 1
AANBIEDING INHOUD 	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. Goeie sintese van inligting. Het 'n goed gebalanseerde, oorspronklike argument ontwikkel met bewyse. Argument deurgaans volgehou en verdedig. Onafhanklike gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Baie goed beplande en gestruktureerde opstel. 'n Relevante argument is gevolg. Bewyse gebruik om die argument te verdedig. Poog om 'n onafhanklike gevolgtrekking uit die bewyse te maak om die argument te ondersteun.	Goed beplande en gestruktureerde opstel. Poog om 'n duidelike argument te ontwikkel. Gevolgtrekking gemaak uit bewyse om die argument te ondersteun.	Argument beplan en gestruktureer. Bewyse tot 'n sekere mate gebruik om argument te ondersteun. Slotsom bereik op grond van bewyse.	Toon soms bewys van 'n gestruktureerde en beplande argument. Poog om 'n argument vol te hou. Gevolgtrekking nie duidelik ondersteun deur bewyse nie.	Poging aangewend om antwoord te struktureer. Grootliks beskrywend of poog om argument te ontwikkel. Geen poging om 'n gevolgtrekking te maak nie.	Weinig of geen poging om die opstel te struktureer nie.
VLAKE 7 Vraag is ten volle beantwoord. Inhoudskeuse ten volle relevant tot argument wat gevolg is.	47–50	43–46					
VLAKE 6 Vraag is beantwoord. Inhoudseleksie relevant tot argument wat gevolg is	43–46	40–42	38–39				
VLAKE 5 Vraag grotendeels beantwoord. Inhoud toereikend en relevant.	38–39	36–37	34–35	30–33	28–29		
VLAKE 4 Vraag herkenbaar in antwoord. Sommige weglatings of irrelevante keuse van inhoud.			30–33	28–29	26–27		
VLAKE 3 Keuse van inhoud hou verband met vraag, maar beantwoord dit nie. Hou soms nie verband met die vraag nie. Weglatings.				26–27	24–25	20–23	
VLAKE 2 Vraag ontoereikend beantwoord. Inhoud skraal.					20–23	18–19	14–17
VLAKE 1 Vraag ontoereikend beantwoord of glad nie. Ontoereikend of irrelevante inhoud.						14–17	0–13

***Riglyne vir die toekenning van 'n punt in Vlak 1:**

- Vraag glad nie beantwoord nie/totaal irrelevante inhoud; geen poging om die opstel te struktureer nie = 0
- Vraag sluit basiese en algemene irrelevante inligting in; geen poging om die opstel te struktureer nie = 1–6
- Vraag ontoereikend en vaag beantwoord; effense poging om die opstel te struktureer = 7–13

AFDELING A: BRONGEBASEERDE VRAE**VRAAG 1 HOE HET DIE BERLYNSE MUUR BYGEDRA TOT KOUE OORLOG SPANNING TUSSEN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA (VSA) EN DIE SOWJETUNIE (USSR)?**

- 1.1 1.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A – V1]*
- ‘op soek na werk onder die ‘ekonomiese wonderwerk’ van Wes-Duitsland’
 - ‘in sommige gevalle het hulle gevlug oor politieke of godsdienstige vervolging (marteling) (2 x 1) (2)
- 1.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1A – V1]*
- VSA
 - Brittanje
 - Frankryk (3 x 1) (3)
- 1.1.3 *[Definisie van konsep uit Bron 1A – V1]*
- ‘n Persoon wat die idee van ‘n klaslose samelewing ondersteun
 - Enige ander relevante antwoord. (2 x 1) (2)
- 1.1.4 *[Analise van bewyse uit Bron 1A – V2]*
- Die DDR het geen land opsie gehad om die breindrein te stop nie.
 - Die DDR kon nie die fisiese grense verander om die ‘breindrein’ te stop nie.
 - Die DDR het nie meer opsies gehad om te verhoed dat Oos-Berlyners Oos-Berlyn verlaat nie.
 - Enige ander relevante antwoord. (Enige 2 x 2) (4)
- 1.2 1.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1B – V1]*
- ‘Kennedy verkies om voort te gaan met die militêre opbou wat hy begin het.’
 - ‘n opskorting van diensplig aangekondig vir meer as vier-en-tagtig duisend aangewese mans’
 - ‘Hy het ook die toere van weermag personeel in Duitsland en Japan met ses maande verleng’
 - ‘en die aktivering van 113 reserwe -eenhede bevestig’ (Enige 3 x 1) (3)
- 1.2.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1B – V2]*
- Hy wou verhoed dat Wes-Berlyn kommunisties word.
 - Wes-Berlyn was ‘n baken van kapitalisme in die hart van die kommunistiese gebied.
 - Dit het die VSA se vasberadenheid getoon om kapitalisme en demokrasie te beskerm.
 - Dit toon die vasberadenheid van die VSA om kommunisme in te perk.
 - Die VSA se aansien sou gedaal het indien hulle Berlyn sou verlaat.
 - Enige ander relevante antwoord. (Enige 2 x 2) (4)

- 1.2.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1B – V2]*
- Clay se teenwoordigheid het Wes-Berlynse hoop gegee dat die krisis opgelos kon word.
 - Clay het die Wes-Berlynse tydens die Berlynse blokkade gehelp.
 - Clay verteenwoordig die VSA se militêre steun aan Wes-Berlynse.
 - Enige ander relevante antwoord (Enige 1 x 2) (2)
- 1.2.4 *[Definisie van konsep uit Bron 1C – V2]*
- Die daad om te verhoed dat mense of goedere die kommunistiese of kapitalistiese invloedsfeer binnegaan of beweeg.
 - Enige ander relevante antwoord. (1 x 2) (2)
- 1.3 1.3.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1C – V1]*
- 'het die Muur strate, pleine en woonbuurte van mekaar geskei'
 - 'openbare vervoer verbinding verbreek'. (2 x 1) (2)
- 1.3.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 1C – V1]*
- DDR-grenswagte probeer het om die identifikasie van verteenwoordigers van die Westerse Geallieerdes na te gaan toe hulle die Sowjet-sektor binnegekom het.'
 - 'Volgens die Amerikaanse siening is die Geallieerde reg om vrylik deur die hele Berlyn te beweeg, geskend'. (Enige 1 x 2) (2)
- 1.3.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1C – V2]*
- 'n Kernoorlog tussen die VSA en die USSR was op hande.
 - Geen land was gereed om terug te staan nie.
 - Dit het getoon dat albei lande nie bereid was om hierdie krisis met onderhandelinge op te los nie.
 - Enige ander relevante antwoord. (Enige 1 x 2) (2)
- 1.3.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1C – V2]*
- Khrushev het aanvaar dat Berlyn deur die vier oorlog bondgenote beheer word.
 - Khrushev het aanvaar dat die USSR nie alleenregte het om Berlyn te beheer nie.
 - Khrushev was gereed om die Westerse Geallieerdes gratis toegang tot Wes-Berlyn te gee.
 - Enige ander relevante antwoord. (Enige 1 x 2) (2)
- 1.4 1.4.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1D – V2]*
- Om te wys wat sal gebeur met diegene wat probeer ontsnap het.
 - Om mense bang te maak wat van plan was om na Wes-Berlyn te ontsnap
 - Om die desperate lot van die lewensomstandighede van Oos-Berlynse bloot te stel.
 - Om die brutaliteit van die Oos-Duitse kommuniste uit te wys.
 - Oos-Berlynse was bereid om te sterf in vir hul vryheid.
 - Oos-Duitsland was ernstig om te verhoed dat Oos-Berlynse na Wes-Berlyn beweeg.
 - Enige ander relevante antwoord. (Enige 2 x 2) (4)

1.4.2 *[Bepaling van die betroubaarheid van die Bron 1D – V3]***Hierdie bron is betroubaar tot 'n groot mate omdat:**

- Die foto is 'n primêre bron wat eerstehandse inligting gee.
- Die datum van die gebeurtenis stem ooreen met die historiese tydlyn van die bou van die Berlynse Muur.
- Die gebeurtenis in die bron kan deur ander bronne bevestig word.
- Enige ander relevante antwoord. (Enige 2 x 2) (4)

1.5 *[Vergelyking van bewyse uit Bron 1C en 1D – V3]*

- Bron 1C verklaar dat grensbeheer in die volgende jare vervolmaak is, terwyl Bron 1D 'n soldaat uitbeeld wat wag hou by die Berlynse Muur wat die grensbeheer ondersteun, soos in Bron 1C genoem.
- Bron 1C verklaar dat meer as 100 000 burgers probeer ontsnap het terwyl Bron 1D toon dat Peter Fetcher probeer ontsnap het.
- Bron 1C noem dat meer as 600 mense doodgeskiet is terwyl hulle probeer ontsnap het terwyl Bron 1D die lyk van Peter Fetcher uitbeeld wat doodgeskiet is terwyl hulle probeer ontsnap het.
- Enige ander relevante antwoord. (Enige 2 x 2) (4)

1.6 *[Interpretasie, analise en sintese van bewyse uit relevante bronne – V3]*

- Berlyn is verdeel in vier sones van beheer, Wes-Berlyn onder die Westerse moondhede en Oos-Berlyn onder die USSR. (Eie kennis)
- Oos-Berlyners ontsnap na die Weste om werk te kry en vervolging vry te spring. (Bron 1A)
- In 1952 verseël Oos-Duitsland sy vasteland grens met Wes-Duitsland om die hoë beweging van mense na Wes-Berlyn te stop. (Bron 1A)
- Die USSR het probeer om die Westerse moondhede uit Berlyn te dwing. (Bron 1A)
- USSR was bekommerd oor die groot aantal Oos-Berlyners wat na Wes-Berlyn oorgesteek het (Bron 1A)
- Kapitalistiese Wes-Berlyn het voorspoed en groei getoon terwyl die kommunistiese Oos-Berlyn agteruitgegaan het. (Eie kennis)
- President Kennedy het verkies om met die militêre opbou voort te gaan. (Bron 1B)
- President Kennedy het die ontplooiing van weermag personeel in Duitsland en Japan met ses maande verleng en die aktivering van 113 reserviseenhede bevestig (Bron 1B)
- Burgemeester Brandt het die onmenslike verdeling van Berlyn as onderdrukkend en bedreigend veroordeel. (Bron 1C)
- Op 25 Oktober 1961 het die VSA en die USSR mekaar by die grens gekonfronteer. (Bron 1C)
- Die twee lande was op die rand van oorlog, maar Kennedy en Khrushev het daarin geslaag om die situasie te ontloft. (Bron 1C)
- Mense het jare lank probeer om die Berlynse Muur oor te steek en baie het tydens hul pogings gesterf. (Bron 1C en 1D)
- Enige ander relevante reaksie.

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	• Gebruik bewyse op 'n elementêre manier, byvoorbeeld, toon min of geen begrip van hoe die Berlynse Muur tot Koue Oorlog spanning tussen die Verenigde State van Amerika en die Sowjetunie bygedra het. • Gebruik bewyse gedeeltelik of kan nie 'n paragraaf skryf nie.	PUNTE 0–2
VLAK 2	• Bewyse is meestal relevant en hou in 'n groot mate verband met die onderwerp, byvoorbeeld, toon 'n mate van begrip van hoe die Berlynse muur tot Koue Oorlog spanning tussen die Verenigde State van Amerika en die Sowjetunie bygedra het. • Gebruik bewyse op 'n baie basiese manier om 'n paragraaf te skryf.	PUNTE 3–5
VLAK 3	• Gebruik relevante bewyse, byvoorbeeld, toon 'n deeglike begrip van hoe die Berlynse Muur tot Koue Oorlog spanning tussen die tussen die Verenigde State van Amerika en die Sowjetunie bygedra het. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf wat 'n begrip van die onderwerp toon.	PUNTE 6–8

(8)
[50]

VRAAG 2: WAT WAS DIE REDES VIR SUID-AFRIKA SE BETROKKENHEID IN DIE ANGOLESE BURGEROORLOG VAN 1975?

- 2.1 2.1.1 *[Definisie van 'n konsep uit Bron 2A – V1]*
- 'n Oorlog tussen die burgers van 'n land
 - Twee groepe in een land wat veg om aan bewind te wees.
 - Enige ander relevante antwoord. (Enige 1 x 2) (2)
- 2.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A – V1]*
- 'om SWAPO se operasies in Namibië te ontwig'
 - 'om hulp aan UNITA te verleen' (2 x 1) (2)
- 2.1.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A – V1]*
- VSA
 - Suid Afrika (2 x 1) (2)
- 2.1.4 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2A – V1]*
- Sowjet-Rusland
 - Kuba (2 x 1) (2)
- 2.1.5 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2A – V2]*
- Gevrees dat die MPLA 'n kommunistiese regering in Angola sou stig.
 - MPLA het SWAPO teen Suid-Afrika in Suidwes-Afrika bygestaan.
 - MPLA was deur Rusland en die Kubane ondersteun.
 - SA wou nie deur kommunistiese lande omsingel word nie.
 - Enige ander relevante reaksie (Enige 2 x 2) (4)
- 2.2 2.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B – V1]*
- 'hulle het 'n suidwaartse opmars na die Namibiese grens beplan'
 - 'en ons het werklik geglo dat die Sowjetunie hoofsaaklik hieragter sit' (2 x 1) (2)
- 2.2.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2B – V2]*
- Die Kubane was in Angola om 'n Sowjet -agenda uit te voer.
 - Die Russe was agter die betrokkenheid van Kuba in Angola.
 - Kubaanse betrokkenheid was Rusland se plan om kommunisme in Suider-Afrika te versprei.
 - Enige ander relevante antwoord. (Enige 2 x 2) (4)
- 2.2.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2B - V2]*
- Suid-Afrika was 'n anti-kommunistiese bondgenoot van die VSA.
 - VSA wou verhoed dat die MPLA 'n kommunistiese regering in Angola vestig.
 - Die VSA het Suid-Afrika gebruik om hul belange in Afrika te beskerm.
 - Enige ander relevante antwoord. (Enige 1 x 2) (2)

- 2.3 2.3.1 *[Definisie van 'n konsep uit Bron 2C-V1]*
- Die reg van Angolese om hulself te regeer sonder buitelandse betrokkenheid.
 - Enige ander relevante antwoord. (1 x 2) (2)
- 2.3.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2C – V2]*
- 'om te verhoed dat die MPLA tydens onafhanklikheid mag oorneem.'
 - 'vasbeslote om SWAPO se militêre vermoë te verswak of lam te lê ter voorbereiding vir die tyd wanneer SWAPO die verkiesings belange in Suidwes-Afrika sou betree. (2 x 1) (2)
- 2.3.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2C van die MPLA – V1]*
- 'die omverwerping en vervanging daarvan (MPLA) geword deur 'n 'vriendelike' anti-kommunistiese regering onder leiding van die National Union for the Total Independence of Angola (UNITA).' (1 x 2) (2)
- 2.3.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2C – V2]*
- Suid-Afrika wou SWAPO verswak sodat hulle nie die verkiesing wen en Suidwes-Afrika regeer nie.
 - Suid-Afrika was nie gereed om die mag in Suidwes-Afrika te oor te handig nie.
 - SA wou die wit minderheidsregering in SWA handhaaf.
 - Enige ander relevante antwoord. (Enige 1 x 2) (2)
- 2.3.5 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2C – V2]*
- Dit was 'n geheime oorlog met geheime Amerikaanse steun.
 - Die Suid-Afrikaanse kabinet was dalk bang vir die lewensverlies van Suid-Afrikaanse soldate tydens die oorlog.
 - Die Suid-Afrikaanse kabinet het geweet dat UNITA swak was en wou daarom verhoed dat hulle nie die oorlog alleen teen die MPLA en SWAPO moes veg nie.
 - Enige ander relevante antwoord. (Enige 2 x 2) (4)
- 2.4 2.4.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2D – V2]*
- Die SAW en UNITA troepe was bondgenote tydens die Angolese Burgeroorlog.
 - Suid-Afrika en UNITA het saam teen die MPLA geveg.
 - Suid-Afrika het UNITA-troepe tydens die Angolese Burgeroorlog bygestaan.
 - Suid-Afrika het UNITA soldate tydens die Angolese burgeroorlog opgelei.
 - Enige ander relevante antwoord. (Enige 1 x 2) (2)
- 2.4.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 2D – V2]*
- UNITA-troepe was swak opgelei.
 - UNITA-troepe het nie die nodige vaardighede in moderne oorlogvoering gehad nie.
 - UNITA-troepe het nie geweet hoe om tegnologie en gevorderde wapens te gebruik nie.
 - UNITA-troepe het guerrilla-oorlogvoeringstaktieke gebruik wat onvoldoende was om die MPLA om ver tewerp.
 - UNITA was nie aan konvensionele oorlogvoering gewoond nie.
 - Enige relevante reaksie. (Enige 1 x 2) (2)

2.4.3 *Bepaling van beperkinge van Bron 2C – V3]*

Die bron is BEPERK omdat:

- Die bron gee slegs 'n Suid-Afrikaanse perspektief.
- Die foto kon vir propaganda doeleindes vervaardig gewees het.
- Die foto kon opgevoer/gemanipuleer gewees het
- Enige ander relevante antwoord. (Enige 2 x 2) (4)

2.5 *[Vergelyking van bewyse uit Bron 2C en 2D – V3]*

- Bron 2A verklaar dat SA UNITA bygestaan het terwyl die bystand in Bron 1D gesien word.
- Bron 2A verklaar dat SA UNITA hulp verleen het met opleiding en logistiek, terwyl Bron 1D 'n visuele aanbieding van die logistieke ondersteuning aandui.
- Albei bronne toon dat SADF UNITA opgelei het.
- Albei bronne toon dat SADF advies en logistieke hulp aan UNITA tydens die Angolese burgeroorlog verleen het.
- Enige relevante reaksie. (Enige 2 x 2) (4)

2.6 *[Interpretasie, analise en sintese van bewyse uit relevante bronne – V3]*

Kandidate kan die volgende aspekte in hul antwoorde insluit.

- Nadat Angola onafhanklikheid vanaf Portugal verkry het, het 'n burgeroorlog tussen die bevrydingsbewegings in Angola uitgebreek. (Eie kennis)
- Angola het 'n slagveld van die Koue Oorlog geword. (Bron 2A)
- Suid-Afrikaanse troepe het invalle na Angola onderneem, UNITA ondersteun en SWAPO aangeval. (Bron 2A)
- MPLA het op die ondersteuning van Kuba en Rusland staatgemaak. (Bron 2A)
- Die VSA het Suid-Afrika weens die Koue Oorlog-kompetisie ondersteun. (Bron 2A)
- Pik Botha van Suid-Afrika het geglo dat Kubane saam met die USSR werk (Bron 2B)
- Suid-Afrika het geglo dat die Russe in Angola inmeng soos hulle in Afghanistan gedoen het (2B)
- Suid-Afrika het opgetree omdat Amerika belowe het om hulle te help. (Bron 2B)
- 'n Angola onder MPLA bewind was 'n veiligheidsbedreiging vir Suid-Afrika (Bron 2C)
- Suid-Afrika wou nie hê kommunisme moes na Suider-Afrika versprei nie.
- Suid-Afrika het Suidwes-Afrika beheer en was nie gereed om dit prys te gee nie.
- SA het UNITA ondersteun om die kommunistiese MPLA om vêr te werp.
- Suid-Afrikaanse troepe het UNITA soldate opgelei om die MPLA omvêr te werp.
- Enige ander relevante antwoord.

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	• Gebruik bewyse op 'n elementêre wyse, byvoorbeeld, toon min of geen begrip van die redes waarom Suid-Afrika by die Angolese Burgeroorlog van 1975 betrokke geraak het nie • Gebruik bewyse gedeeltelik om oor die onderwerp verslag te doen of kan nie oor die onderwerp verslag doen nie.	PUNTE 0–2
VLAK 2	• Bewyse is meestal relevant en hou verband met die onderwerp, byvoorbeeld, toon 'n mate van begrip van die redes waarom Suid-Afrika by die Angolese Burgeroorlog van 1975 betrokke geraak het • Gebruik bewyse op 'n baie basiese manier.	PUNTE 3–5
VLAK 3	• Gebruik relevante bewyse, byvoorbeeld, toon 'n insig in die redes waarom Suid-Afrika by die Angolese Burgeroorlog van 1975 betrokke geraak het. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf wat 'n begrip van die onderwerp toon.	PUNTE 6–8

(8)
[50]

VRAAG 3: HOE HET DIE OPTOG NA WASHINGTON OP 28 AUGUSTUS 1963 TOT DIE BEËINDIGING VAN DISKRIMINASIE EN SEGREGASIE TEEN SWART AMERIKANERS IN DIE VSA IN DIE 1960's BYGEDRA?

- 3.1 3.1.1 *[Definisie van 'n historiese konsep uit Bron 3A – V1]*
- Burgerregte is die nie-politieke regte en voorregte wat deur die wet aan alle burgers gegee word.
 - Burgerregte verwys na die toekenning van regte vir persoonlike vryheid aan alle burgers van 'n land.
 - Enige ander relevante antwoord. (Enige 1 x 2) (2)
- 3.1.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A – V1]*
- 1960 Sitstaking
 - 1961 Vryheidsritte
 - 1963 Birmingham-optog (3 x 1) (3)
- 3.1.3 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A – V1]*
- Southern Christian Leadership Conference
 - Congress of Racial Equality
 - Student Nonviolent Coordinating Committee
 - Brotherhood of Sleeping Car Porters
 - National Association for the Advancement of Colored People
 - National Urban League (Enige 2 x 1) (2)
- 3.1.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3A – V2]*
- Sommige senatore was gekant teen integrasie tussen swart en blanke Amerikaners.
 - Sommige senatore was rassiste wat segregasie ondersteun het.
 - Sommige senatore het geglo dat blankes meerderwaardig teenoor swart Amerikaners was.
 - Enige ander relevante antwoord. (Enige 1 x 2) (2)
- 3.2 3.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3B – V1]*
- 'Na raming 250 000 mense' (1 x 1) (1)
- 3.2.2 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3B – V1]*
- 'indiensneming diskriminasie'
 - 'burgerregte skendings teen Afro-Amerikaners'
 - 'Latino's en ander groepe wat van hul stemreg ontnem was'
 - 'steun vir die Burgerregte Wet' (4 x 1) (4)
- 3.2.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3B – V2]*
- Tot a groot mate:**
- 'President Roosevelt het die Uitvoerende Bevel 8802 (verbod op diskriminasie in die verdedigingsbedryf, 1941) onderteken'
 - 'President Truman het Uitvoerende Bevel 9981 (desegregasie van die weermag, 1948) onderteken'
 - Dit het rassisme in die weermag en verdedigingsnywerhede stopgesit.
 - Enige ander relevante antwoord. (Enige 1 x 2) (2)

3.2.4 *[Definisie van konsep binne die konteks van Bron 3B – V2]*

- Die politieke, ekonomiese sosiale skeiding van Amerikaners op grond van ras.
- Enige ander relevante antwoord. (1 x 2) (2)

3.3 3.3.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3B – V2]*

- Die foto wys die redes vir die optog aan, byvoorbeeld gelyke regte, indiensneming en vryheid.
- Die foto wys dat die optog deur beide swartes en wittes ondersteun is.
- Dit dra die boodskap oor dat die optog massiewe ondersteuning geniet het.
- Die foto wys dat die optog vreedsaam was.
- Enige ander relevante antwoord. (Enige 2 x 2) (4)

3.3.2 *[Bepaling van die bruikbaarheid van Bron 3C – V3]***Die bron is tot 'n groot mate bruikbaar omdat:**

- Dit is 'n primêre bron wat eerstehandse inligting gee.
- Die datum van die bron stem ooreen met die datum van die historiese gebeurtenis.
- Die inligting in die bron kan deur ander bronne bevestig word.
- Die doel van die bron is om die leser in te lig en nie om die leser te oorreed oor die redes en ondersteuning van die optog nie.
- Enige ander relevante antwoord. (Enige 2 x 2) (4)

3.4 3.4.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3D – V2]*

- 'die lewe van die Neger steeds ongelukkig lamgelê deur die boeie van segregasie en die kettings van diskriminasie'
- 'die Neger woon op 'n eensame eiland van armoede te midde van 'n groot oseaan van materiële welvaart' (2 x 1) (2)

3.4.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3D – V2]*

- Swart Amerikaners het nooit die regte geniet wat in die grondwet belowe is nie.
- Swart Amerikaners is nie as gelyke burgers behandel soos dit in die grondwet beloof was nie.
- Swart Amerikaners het diskriminasie en segregasie ervaar wat hul onvervreembare regte, soos vervat in die grondwet, geskend het.
- Enige ander relevante antwoord. (Enige 2 x 2) (4)

3.4.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3D – V2]*

- Swart Amerikaners sal nooit ophou protesteer totdat hulle gelyke regte kry nie.
- Amerika sal nooit vry van onrus wees voordat die eise van die Swart Amerikaners toegestaan word nie.
- Enige ander relevante antwoord. (Enige 1 x 2) (2)

3.4.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3D – V2]*

- Die toespraak het miljoene Amerikaners oortuig van die droom van 'n Amerika vry van diskriminasie en segregasie.
- Die toespraak het gelei tot die aanvaarding van die Burgerregte Wet.
- Die toespraak was inspirerend en het 'n beroep op alle Amerikaners gedoen, ongeag van ras.
- Die toespraak het Martin Luther King die geestelike leier van miljoene Amerikaners gemaak.
- Enige ander relevante antwoord.

(Enige 2 x 2) (4)

3.5 *[Vergelyking van bewyse uit Bron 3C en 3D – V3]*

- Bron 3C verklaar dat na die Neger na 100 jaar nie vry is nie, terwyl Bron 3D toon dat betogers vryheid eis.
- Bron 3C verklaar dat daar geen vrede sal wees voordat Swartes gelyke regte ontvang, terwyl Bron 3D 'n optog uitbeeld wat gelyke regte eis.
- Bron 3C verklaar dat King geweier het om te glo dat die bank van geregtigheid bankrot is, terwyl Bron 3D geregtigheid eis.
- Enige ander relevante antwoord.

(Enige 2 x 2) (4)

3.6 *[Interpretasie, evaluerend en sintese van bewyse uit relevante bronne – V3]*

Kandidate kan die volgende aspekte in hul antwoorde insluit:

- Daar is teen swart Amerikaners gediskrimineer en hulle het nie gelyke regte geniet nie. (Eie kennis)
- Die Burgerregte beweging het nie-geweldadige protesaksies gebruik om gelyke regte te kry
- Protesaksies soos sitstakings, vryheidsritte en die Birmingham-optog het die optog vir Werk en Vryheid voorafgegaan. (Bron 3A)
- Die Groot Ses was betrokke by die beplanning van die optog.
- Kennedy was bekommerd dat die beplande optog die burgerregtewette wat hy voorgelê het, in gevaar sou stel. (Bron 3A)
- Sowat 250 000 mense het die optog bygewoon. (Bron 3B)
- Die optog het gefokus op burgerregte, vryheid en werkgeleenthede. (Bron 3B)
- Die optog is deur verskillende groepe en individue gereël en bygewoon. (Bron 3B)
- Die optog was suksesvol om die lot van die Swart Amerikaners te beklemtoon.
- Die optog vestig die aandag op die Burgerregtebeweging.
- Martin Luther King jnr. het sy beroemde toespraak, 'Ek het 'n droom' tydens die optog gemaak. (Bron 3D)
- Lei tot die aanvaarding van die Burgerregte Wet van 1964 (Eie kennis)
- Enige ander relevante antwoord.

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	- Kan nie bewyse onttrek of bewyse op 'n baie elementêre manier uit die bronne haal nie , byvoorbeeld toon geen of min begrip van hoe die optog in Washington op 28 Augustus 1963 tot die beëindiging van diskriminasie en segregasie teen swart Amerikaners in die VSA in die 1960s bygedra het. - Gebruik bewyse gedeeltelik om oor die onderwerp verslag te doen of kan nie oor die onderwerp verslag doen nie.	PUNTE 0–2
VLAK 2	- Onttrek bewyse uit die bronne wat meestal relevant is en in 'n groot mate verband hou met die onderwerp, byvoorbeeld, toon 'n mate van begrip van hoe die Optog in Washington op 28 Augustus 1963 tot die beëindiging van diskriminasie en segregasie teen Swart Amerikaners in die VSA in die 1960s bygedra het. - Gebruik bewyse op 'n baie basiese manier.	PUNTE 3–5
VLAK 3	- Gebruik bewyse uit bronne baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf wat 'n begrip van die onderwerp toon, byvoorbeeld, toon 'n deeglike begrip van hoe die optog in Washington op 28 Augustus 1963 tot die beëindiging van diskriminasie en segregasie teen swart Amerikaners in die VSA in die 1960s bygedra het. - Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf wat 'n begrip van die onderwerp toon.	PUNTE 6–8

(8)
[50]

AFDELING B: OPSTELVRAE

VRAAG 4: DIE KOUE OORLOG – VIËTNAM

[Beplan en konstrueer – oorspronklike argument gebaseer op relevante bewyse met behulp van analitiese en interpretatiewe vaardighede.]

SAMEVATTING

Kandidate moet verduidelik in watter mate die VSA tydens die Viëtnamese oorlog suksesvol was om die verspreiding van kommunisme in Viëtnam te bevat. Hulle moet hul argument ondersteun met relevante historiese bewyse.

BELANGRIKSTE ASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte in hul antwoorde insluit:

Inleiding: Kandidate moet standpunt inneem deur te verduidelik in watter mate Amerikaanse strategieë tydens die Viëtnamese oorlog suksesvol was om die verspreiding van kommunisme in Viëtnam te bevat. Hulle moet ook 'n uiteensetting gee van hoe hulle hul argument sal ondersteun.

UITWERKING

- Na die Frans-Viëtnamese oorlog is Viëtnam verdeel, langs die 17de parallel in Noord- en Suid-Viëtnam
- Noord-Viëtnam was onder 'n kommunistiese regime, terwyl Suid-Viëtnam 'n kapitalistiese regime was
- Die VSA het Suid-Viëtnam onvoorwaardelike steun verleen.
- Suid-Viëtnam is deur die korrupte en ongewilde Ngo Dinh Diem geregeer
- Die Nasionale Bevrydingsfront is gestig en het 'n guerrilla-leër, die Vietkong, gehad.
- Ngo Dinh Diem is omvergewerp – onstabiliteit in Suid-Viëtnam
- Vietcong het 'n uitgerekte veldtog begin om Viëtnam te verenig
- China en Noord-Viëtnam ondersteun die Vietkong
- Die VSA het betrokke geraak – om die verspreiding van kommunisme in Suidoos -Asië te voorkom – die 'Domino-effek'
- Verdorping/Strategiese Hamlet-program (regerings in die VSA en Suid-Viëtnam het nuwe dorpe geskep en probeer om dorpenaars (boere) van guerrillas te skei), wat misluk het.
- Golf van Tonkin-resolusie (1964) het president Johnson groot militêre magte gegee wat tot die eskalاسie van oorlogvoering in Viëtnam gelei het.
- VSA se lug bomaanval 'Operation Rolling Thunder' (die strategie was 'n mislukking)
- Tet-offensief (1968) – Vietcong het verrassende guerrilla-aanvalle geloods op dorpe in Suid-Viëtnam en Amerikaanse basisse waarvan hulle ongeveer 80% verower het
- Tet-offensief het getoon dat die Amerikaners nie die oorlog kon wen nie omdat die Vietkong strategies was.
- Die kommuniste uit Noord-Viëtnam (Viet Minh) het voorrade aan Suid-Viëtnam deur die Ho Chi Minh-roete verskaf

- 'Operation Ranch Hand' – gebruik chemikalieë om woude (Agent Orange) en gewasse (Agent Blue) te vernietig.
 - Die VSA het jong en onervare soldate na Viëtnam gestuur.
 - Hoogs effektiewe gebruik van guerrilla-taktieke deur die Vietkong frustreer Amerikaanse strategieë.
 - Die VSA het seek-en-vernietig-missies (My Lai-slagting) gebruik om dorpe wat deur Vietkong ondersteun is te vernietig (dit het 'n groot aantal burgerlike sterftes tot gevolg gehad).
 - Die rol van die media, studente en ontwapening bewegings om druk op die Amerikaanse regering te plaas om uit Viëtnam te onttrek.
 - President Nixon se Vietnamiseringsbeleid/insluitend WHAM (Wen die harte en gedagtes van die Viëtnamese) was 'n poging van die VSA om hom aan oorlog te onttrek en aansien te herwin.
 - Die VSA het alle troepe teen 1973 onttrek en Noord-Viëtnam het in 1975 beheer oor Saigon oorgeneem.
 - Viëtnam het 'n verenigde land onder kommunistiese bewind geword.
 - Enige ander relevante antwoord.
- Gevolgtrekking: Kandidaat moet hul argument met 'n relevante gevolgtrekking saamvat.

[50]

VRAAG 5: ONAFHANKLIKE AFRIKA: GEVALLESTUDIE – DIE KONGO

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument gebaseer op relevante bewyse met behulp van analitiese en interpretatiewe vaardighede.]

SAMEVATTING

Kandidate moet krities bespreek hoe Mobutu Sese Seko die politieke en ekonomiese uitdagings aangespreek het wat Kongo in die gesig gestaar het ná sy vryheid van België in 1960.

BELANGRIKSTE ASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte in hul antwoorde insluit:

Inleiding: Kandidate moet krities bespreek hoe effektief Kongo was om die politieke en ekonomiese uitdagings op te los wat hulle in die gesig gestaar het nadat hulle onafhanklikheid van België in die 1960's verkry het. Hulle moet hul argument ondersteun met relevante historiese bewyse.

UITWERKING

- Politieke uitdagings
- Kongo was tot vroeg in 1960 onder koloniale bewind.
- Mobutu Sese Seko het aan bewind gekom deur 'n militêre staatsgreep.
- Hy het 'n eenparty staat ingestel.
- Veelpartyverkiesings is nie in die Kongo gehou nie. Mobutu het aangevoer dat hierdie vorm van regering meer gepas is vir Afrika as Westerse demokrasie.
- Opposisiepartye is stilgemaak. Daar was bewyse van gevangenisstraf en skending van menseregte van diegene wat teen die leierskap gepraat het.
- Die tydperk van onafhanklikheid in die Kongo is deur geweld en politieke omwenteling gekenmerk.
- Die Kongo was hoogs gefragmenteer volgens etniese lyne met leiers wat met mekaar meeding.
- Mobutu beklemtoon die belangrikheid van Afrikanisering van hul politieke stelsels (Hy beskou demokrasie as anti-Swart en 'n Westerse oplegging)
- Mobutu Sese Seko het tussen die 1960's en 1970's lewenslank as president gebly
- Mobutu Sese Seko het 'n kleptokrasie geskep waar 'n groep aangestelde openbare amptenare hul posisie misbruik het.

Ekonomiese uitdagings

- Die Kongo het enkelproduk-ekonomieë van koloniseerders geërf
- Teen onafhanklikheid het die Kongo nie 'n vervaardigingsektor gehad nie
- Die Kongo het 'n paar gekwalifiseerde tegnisiërs en ingenieurs gehad.
- Mobutu Sese-Seko het grond en nywerhede genasionaliseer om rykdom gelykop onder sy mense te versprei.
- Die Kongo het nie oliereserwes gehad nie, en die land het 'n ekonomiese krisis beleef toe oliepryse in die 1970's gestyg het
- Mobutu Sese Seko (1970) het besluit om sektore van die ekonomie te privatiseer weens die ekonomiese krisis
- Die Kongo het lenings van die buiteland en organisasies aangegaan: Vanaf die 1960's het die Kongo finansiële hulp van die kapitalistiese Weste ontvang.

- Mobutu Sese Seko het nie daarin geslaag om 'n beduidende vervaardigingsbedryf te ontwikkel nie
 - Die Kongo bly afhanklik van die uitvoer van landbouprodukte en minerale.
 - Die Kongo het gesukkel om ekonomies te ontwikkel en het steeds sterk staatgemaak op hulp en beleggings van sy Westerse bondgenote soos die VSA en Frankryk (neo-kolonialisme)
 - Die Kongo het 'n kapitalistiese ekonomiese stelsel omhels
 - Die ekonomie van die Kongo het groot verskille in rykdom tussen ryk en arm veroorsaak
 - Die Kongo se ekonomie is deur elitisme en nepotisme gekenmerk
 - Enige ander relevante reaksie
-
- Gevolgtrekking: Kandidaat moet hul argument met 'n relevante gevolgtrekking saamvat.

[50]

VRAAG 6: PROTESOPTOGTE IN DIE BURGERLIKE SAMELEWING VANAF DIE 1950's TOT DIE 1970's – DIE SWARTMAGBEWEGING

[Beplan en konstrueer 'n oorspronklike argument gebaseer op relevante bewyse met behulp van analitiese en interpretatiewe vaardighede.]

SAMEVATTING

Kandidate moet verduidelik of hulle saamstem of nie saamstem met die stelling nie, in ooreenstemming met die verklaring, moet hulle verduidelik hoe die militante en konfronterende benadering van die Swartmagbeweging effektief was om diskriminasie teen swart Amerikaners in die 1960's te beëindig. Hulle moet hul argument ondersteun met relevante historiese bewyse.

BELANGRIKSTE ASPEKTE

Kandidate moet die volgende aspekte in hul antwoorde insluit:

Inleiding: Kandidate moet standpunt inneem deur aan te dui of hulle met die stelling saamstem of nie. Hulle moet ook 'n uiteensetting gee van hoe hulle hul argument sal ondersteun.

UITBREIDING

- Redes vir die vorming van die Black Power-beweging.
- Die impak van die filosofie van die Black Power Movement op Afro-Amerikaners
- Geglo in die konsepte van selftrots en selfbeeld / selfrespek, wat onder Afro-Amerikaners ingeskerp moet word.
- Beginsels van Swart Mag (doen dinge vir jouself, beheer politiek in hul gemeenskap en is trots op hul eie kultuur en verdedig hulself) teen rasse- onderdrukking en manipulasie.
- Bevordering van swart belange en bekommernisse
- Die filosofie van Black Power het na vore gekom as 'n poging om die swak lewensomstandighede van Afro-Amerikaners aan te spreek.
- Malcolm X pleit vir swart skeiding, selfbeskikking (Swart Nasionalisme), selfrespek en selfdisipline.
- 'n Beroep op selfgeldendheid (aggressiwiteit) in hul revolusie teen onderdrukking, byvoorbeeld rasse-onluste by Watts
- Afro-Amerikaners aangemoedig om op te staan teen wit Amerikaanse owerhede in die strewe na vryheid, geregtigheid en gelykheid op watter moontlike manier ook al.
- Bevorder die konsep van 'Black Pride' (selfbeeld-respek-hulp)
- In 1966 het Stokely Carmichael die slagspreuk 'Black Power' 'Black is beautiful' gewild gemaak en 'Swart Trotsheid' bevorder.
- Gepleit vir die uitsluiting van 'wit' liberale as 'n filosofie vir Afro-Amerikaners
- Hy het geglo dat die strategie van nie-geweld misluk het as gevolg van die voortdurende geweld wat deur wit Amerikaners teen Afro-Amerikaners gebruik is.
- Bevorder Afrika klere/Afro-haarstyle/musiek/letterkunde/erfenis as simbool van Black Pride.
- Die rol van die Black Panther Party
- Die Black Panther Party (BPP) is in 1966 deur Bobby Seale en Huey Newton gestig.

- Die BPP was betrokke by die inisiëring en ondersteuning van Swartmag programme, dit wil sê gemeenskapsgebaseerde programme en voedingskemas
- Begin met programme wat verantwoordelik was vir die verdediging van Afro-Amerikaners teen polisie wreedheid,
- Gefokus op sosio-ekonomiese toestande van Afro-Amerikaners en het ook verskeie gemeenskap oorlewingsprogramme bedryf.
- Die Tien-punt plan het as die Black Panther se manifest gedien.
- Dit dek sy sosiale, politieke en ekonomiese doelwitte en doelstellings.
- Die Tien-punt plan het ten doel gehad om te verseker dat Afro-Amerikaners gelykheid in onderwys, behuising, indiensneming en burgerregte bereik.
- Dring aan op vryheid, volle indiensneming, ordentlike behuising, moet die ware geskiedenis van Afro-Amerikaners leer, polisie brutaliteit beëindig, die moord op Afro-Amerikaners beëindig en gratis gesondheidsorg bied.
- Die Black Panther Party het by straat patrollies betrokke geraak, polisie-aktiwiteite gemonitor.
- Verdedig hulself deur gewere te dra (militante benadering) om die voortdurende polisie brutaliteit te stop.
- Impak / kort en langtermyn doelwitte – die mees voor die handliggende vorme van rassediskriminasie geëindig.
- Rasse geweld en spanning het afgeneem.
- Afro-Amerikaners is tot openbare ampte verkies.
- Behuising en fasiliteite van swart Amerikaners is verbeter.
- Swart geletterdheid het toegeneem en afhanklikheid van staatstoelae het afgeneem.
- Regstellende aksie-beleid vir federale indiensneming is in plek gestel.
- Enige ander relevante antwoord.

Slot: Kandidate moet hul argument met 'n relevante gevolgtrekking saamvat.

[50]

TOTAAL: 150